

Fyodor M. Dostoyevski

Beyaz Geceler

—
Çeviren:
Ergin
Altay
—

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, 30 Ekim 1821’de altı çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. 1838’de Reval’deki Mühendislik Akademisi’ne girdi. 1843’te akademiye bitirip Savaş Bakanlığı’ndaki Mühendislik Dairesi’ne atandı. Akademi yıllarında Alman ve Fransız edebiyatlarıyla tanıştı; 1830’dan sonra sayıları hızla artan dergi ve gazetelerde yazarak geçim sıkıntısını gidermenin yollarını aradı. Kendini edebiyata adanmak için resmi görevinden istifa etti. Artık tek geçim kaynağı edebiyattı.

1846’da yayımlanan ilk romanı *İnsancıklar*’ın edebiyat eleştirmenlerince keşfi, Rus edebiyat tarihine damgasını vurmuş bir olaydır. 1849’da devrimci bir harekete üye olduğu için tutuklandı. Tam sekiz ay tutuklu kaldı. Aralarında Dostoyevski’nin de bulunduğu yirmi bir kişinin idam kararı Çar tarafından affedildi, Dostoyevski’nin cezası sekiz yıl hapse çevrildi. Sibiryaya yıllarının, Dostoyevski edebiyatı üzerinde büyük etkisi oldu.

Yurtdışında geçirdiği dört yılın sonunda Rusya’ya döndüğünde onu dünyanın en büyük yazarlarından biri yapacak romanları bir biri ardına yazmaya başladı: *Suç ve Ceza* (1866), *Budala* (1869), *Ecinniler* (1872), *Delikanlı* (1875) ve *Karamazov Kardeşler* (1880).

Kumar borçları, alacaklılar, borçlarını ödemek için kaleme aldığı romanlar ve sara hastalığıyla geçen hayatı 25 Ocak 1881’de sona erdi. 31 Ocak 1881’de Dostoyevski’nin cenazesini 30.000 kişi izliyordu. Bir yazarın ölümü bütün Petersburg’u sokağa dökmüştü.

Beyaz Geceler

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Beyaz Geceler

Fyodor Mihayloviç

Dostoyevski

Orijinal adı

Белые ночи

Rusça aslından çeviren

Ergin Altay

Yayına hazırlayan

Başak Kıran

Türkçe yayın hakları

© Doğan Yayınları Yayıncılık
ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

1. baskı / Ağustos 2025

ISBN 978-625-5683-04-5

Sertifika no: 44919

Sayfa uygulama:

Yeşim Ercan Aydın

Kapak tasarımı:

Geray Gençer

Baskı

Yıkılmazlar Basın Yayın Prom.
ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah.

Gülbahar Cad. No: 62/B

Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve

Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza

No. 3, Kat 10, 34360

Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 /

Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr /

editor@dogankitap.com.tr /

satis@dogankitap.com.tr

Beyaz Geceler

**Fyodor Mihayloviç
Dostoyevski**

Çeviren:
Ergin Altay

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

...Yoksa, bir an için de olsa,
Senin kalbine yakın olsun
diye mi yaratılmıştı o?..

Turgenyev

Birinci Gece

Harika bir geceydi. Evet sevgili okurum, belki de yalnızca gençlik yıllarımızda görebileceğimiz harika bir geceydi. Yıldızlar öylesine ıslıl ışıldı gökyüzünde, öylesine aydınlıktı ki gökyüzü, başını kaldırıp yukarıya bakınca insan elinde olmadan şöyle soruyordu kendine: “Böyle bir gökyüzünün altında öfkeli, huysuz insanlar olabilir mi?” Bu da gençlik yıllarına özgü bir sorudur sevgili okurum, hem de çok... Tanrı daha sık göndersin gönlünüze böyle geceleri!.. Huysuz, öfkeli insanlardan söz ederken o gün boyunca yaptığım soylu davranışları anımsamadan edemiyordum. Sabahtan beri tuhaf bir sıkıntı vardı içimde. Birden yapayalnız olduğumu, herkesin benden uzaklaştığını, beni terk ettiğini düşünmeye başlamıştım. Kuşkusuz, burada herkes şöyle sorabilir bana: “Kimlerdir bu herkes dediğin?” Çünkü sekiz yıldır Petersburg’dayım ve bu kentte şimdiye kadar hiç tanıdığım olmadı. Peki ama tanıdık neyime gerek benim zaten? Bütün Petersburg’u tanıyorum ya... İşte bunun içindir ki, bütün Petersburg birden ayaklanıp yazlığına gitmeye kalkışınca herkes beni terk ediyormuş gibi geliyordu bana. Yalnızlık dehşete düşürüyordu beni. Bu yüzden tam üç gün, içimde derin bir sıkıntıyla, bana ne olduğunu anlayamadan dolaşıp durmuştum kentte. Nevski Bulvarı’na çıkıyordum, bir parka gidiyordum, rıhtım boyunca dolaşıyordum...

Bir yıldır belirli saatte aynı yerde karşılaşmaya alışık olduğum insanların hiçbirisi yoktu artık. Elbette onlar tanımıyorlardı beni, ama ben onları tanıyordum. Yakından tanıyordum hem, yüzleri neredeyse ezberimdeydi. Onları neşeli görmek hoşuma gidiyordu, yüzleri asıksa içim kararıyordu. Tanrının her günü belli saatte, Fontanka'da karşılaştığım bir ihtiyarla neredeyse dost olmuştuk. Pek ciddi görünümlü, dalgın bir ihtiyarcıktı. Sürekli kendi kendine bir şeyler mırıldanır, sol kolunu sallardı. Sağ elinde ise altın başlıklı, budaklı uzun bir baston olurdu. Sonunda beni fark etmiş, bana yakınlık göstermeye bile başlamıştı. Belirli saatte Fontanka'da olmazsam canının sıkılacağından kuşku yoktu. Özellikle ikimizin keyfi yerinde olduğu zamanlar bazen hafifçe öne eğilerek selamlaşmamız da bundandı işte. Geçenlerde iki gün görüşmedikten sonra üçüncü gün karşılaştığımızda neredeyse şapkalarımıza davranacak olmamız da bundandı. Neyse ki tam zamanında kendimizi toparlamış, elimizi indirilmiş, birbirimizin yanından öylece geçivermiştik. Petersburg'un evlerini de tanıyorum. Sokaktan geçerken her ev öne uzanıp pencereleriyle bana bakıyor, neredeyse şöyle diyor sanki: "Merhabalar; nasılsınız? Tanrıya şükürler olsun, ben de iyiyim. Mayısta üzerime bir kat daha çıkacaklar." Ya da: "Sağlığınız nasıl? Yarın onarım var ben-de." Veya: "Dün az kaldı yanıyordum, öyle korktum ki!" vs. vs... Pek sevdiklerim var aralarında, yakın ahbablarım var... Biri bu yaz mimar bakımına girmek niyetinde. Tanrı korusun, bir yerini bozmamaları için her gün uğrayıp bakacağım ona... Ne var ki, son derece sevimli bir evciğin başına gelenleri hiç unutmayacağım. Öylesine tatlı, küçücük, taş bir evdi; öylesine dostça bakıyordu bana; biçimsiz komşularına öylesine kibirli bakıyordu ki, önünden geçerken içim bir hoş oluyordu. Geçen hafta sokaktan geçerken dostuma bakınca birden onun acı dolu haykırışını duydum: "Ah, sarıya boyadılar beni!" Vicdansızlar! Barbarlar! Hiçbir şeyine acımamışlar: Sütunlarına da, pencerelerinin üstündeki süslemelerine de... Dostumu kanaryaya

çevirmişlerdi. Bu olay üzerine sinirlerim öylesine bozuldu, öylesine öfkelen dim ki, Çin İmparatorluğu'nun sarısına boyanarak berbat edilen zavallı dostumu bir daha görmeye gidecek gücü kendimde hâlâ bulabilmiş değilim.

Evet okurum, bütün Petersburg'la nasıl tanış olduğumu biliyorsunuz artık. Kendimi neden yalnız hissettiğimi öğreninceye kadar canımın üç gündür neden sıkıldığını söyledim size. Sokakta kötüydüm (şu yoktu, bu yoktu, öteki nereye kaybolmuştu?) evde ise kendimde değildim. İki gece kafa patlatmıştım: Odamda neyim eksikti? Neden orada olmak böylesine ağır geliyordu bana? Yeşil, isli duvarlara, çoğalmasına Matryona'nın büyük bir başarıyla yardımcı olduğu örümcek ağlarının sarktığı tavana şaşkın şaşkın bakıyordum. Can sıkıntımın nedeni onlar mıdır diye eşyaları, sandalyeleri tek tek inceliyordum. Çünkü odamda bir sandalye bile dün akşam olduğu yerde değilse etkiliyordu beni bu. Pencereden dışarı bakıyordum, hiç yararı olmuyordu... Rahatlayamıyordum! Hatta Matryona'yı çağırıp bir baba gibi, onu örümceklerle ve genelde pasaklılığıyla ilgili uyardığım oluyordu. Ama o şaşırmış gibi bakıyordu yüzüme, bir şey söylemeden odamdan çıkıp gidiyordu... Örümceklerin ağları da yerli yerinde asılı kalıyordu... Sonunda ancak bu sabah anladım durumu. Eh! Evet, benden kaçıp yazlıklarına sığışıyorlardı insanlar! Bu bayagı sözcüğü kullandığım için bağışlayın beni ama güzel sözcükler kullanacak durumda değilim. Çünkü... Petersburg'da kim var kim yok hepsi ya arabayla ya da yayan, yazlığına gidiyordu. Çünkü... bir araba kiralayan ciddi görünümlü her saygın kişi o anda günlük görevini bitirmiş, yazlığına, mutlu aile yuvasına dönmekte olan saygıdeğer bir aile babasına dönüşüyordu gözümde. Çünkü... sokakta karşılaştığım herkesin yüzünde değişik bir ifade oluyordu ve her karşılaştıkları insana neredeyse şöyle diyor gibiydiler: "Öylesine buradayız biz baylar; yolcuyuz, iki saat sonra yazlığımıza gideceğiz." Önce küçücük, şeker gibi bembeyaz, zarif parmakların tıngırdattığı, sonra güzel bir genç

kızın küçücük başını uzatıp, küçük saksılarda çiçek satan satıcıya seslendiği bir pencere açıldığı an, bu çiçeklerin iş olsun diye alındığını, yani hiç de ilkbaharda kentte evin boğucu havasına hoş kokular yaymaları için alınmadığını, bu çiçekleri alanların da çok yakında yazlığa gideceklerini, çiçekleri de yanlarında götüreceklerini düşünüyordum. Bu arada özel bir tahmin yeteneği de geliştirmiştim kendime: Kimin hangi yazlıkta kaldığını ilk bakışta anlıyor, bunda hiç de yanılmıyordum. Kamenniy ve Aptekarskiy yazlıkçıları veya Petergovski yolu yazlıkçıları kibarlıklarıyla, şık yazlık kıyafetleriyle, kente geldikleri pek güzel kupa arabalarıyla öteki yazlıkçılardan farklıydılar. Pergolovo ve daha ötedeki yazlıkların yazlıkçıları ağırbaşlılıklarıyla, ciddi tavırlarıyla ilk bakışta belli ediyorlardı kendilerini. Krestovskiy bölgesinden gelen biri ise kendine güven dolu neşesinden anlaşılıyordu. Çeşitli eşyayla, masalarla, sandalyelerle, Türk divanlarıyla, kanepelerle, daha bir sürü öteberiyle tepeleme yığılı (bütün bunların üzerinde de, efendilerinin malını gözü gibi koruyan sıska bir aşçı kadın oturmaktadır) yük arabalarının yanı sıra dizginleri elinden bırakmadan peş peşe yürüyen arabacılarla karşılaşırıyordum; Çörnaya'ya veya adalara kadar Neva Irmağı'nda, Fontanka'da süzülen aşırı yüklü kayıklar görüyordum... Yük arabaları da, kayıklar da on kat, yüz kat fazlalaşıyordu gözlerimin önünde. Sanki herkes ayaklanmış, sürü sürü yollara dökülmüş, yazlıklara taşınıyordu. Sanki bir süre sonra bütün kent bir çöle dönüşecekti. Öyle ki, sonunda utanmaya, gücenmeye, hüzünlenmeye başlamıştım: Gidebileceğim bir yerim, yazlığım yoktu benim. Her yük arabasıyla gitmeye; fayton tutmuş, yazlığına gitmekte olan efendiden her yazlıkçının arkasına takılmaya hazırdım. Gel gelelim, davet eden yoktu beni. Unutulmuştum sanki; sanki gerçekten bir yabancıydım onlar için!

O gece uzun uzun dolaşıp durmuştum. Öyle ki, her zamanki alışkanlığım, nerede olduğumu unutup gitmişim... Birden kent çıkışındaki karakolun önünde buldum kendimi. Bir an neşelendim ve

yolu kapayan iner kalkar parmaklığı geçtim; çayırlara, ekili tarlalara doğru yürüdüm. Hiç yorgun değildim, öte yandan, ruhuma çökmüş ağırlığın üzerimden yavaş yavaş kalkmakta olduğunu hissediyordum. Arabalarla gelip geçenler pek hoş bakıyorlardı bana, neredeyse öne eğilerek selam vereceklerdi... Hepsi de nedense pek neşeliydi, çubukları da ağızlarındaydı. Ben de daha önce hiç olmadığım kadar neşeliydim. Sanki bir anda İtalya'da bulmuştum kendimi... Doğa öylesine çarpmıştı beni; kentin duvarları arasında neredeyse boğulacak olan yarı hasta beni...

Bizim Petersburg'un doğasında, özellikle ilkbaharın gelmesiyle bütün kudretini, gökyüzünün ona armağanı her türlü gücü ortaya döktüğü, yeşerdiği, süslendiği, çiçeklerle bezendiği günlerde insana anlatılamaz şekilde heyecan veren bir şey vardır... Böyle günlerde hastalıklı, sıksa bir kızı düşünürüm elimde olmadan. Gördüğünüzde kimi zaman içinizin sızladığı, kimi zaman acıma duygusu dolu bir sevgiyle baktığınız bir kızı... Kimi zaman da onu hiç fark etmediğiniz halde, o anda içinizde anlaşılmaz bir hoşluk hissettiğiniz ve şaşırdığınız, duygulandığınız, kendi kendinize “Bu hüznü, dalgın gözleri hangi güç böyle parlattı birden? Bu solmuş, çökmüş yanakları al al yapan nedir? Bu yumuşak yüzü tutkuyla kaplayan nedir? Neden öyle inip kalkıyor göğsü? Bu zavallı kızın yüzünü güçle, yaşamla, güzellikle dolduran, böylesine bir gülümsemeyle aydınlatan, böylesine içten ışıklar saçarcasına güldüren nedir?” diye sorarak çevrenize bakıp birisini aradığını fark ettiğiniz, ne olduğunu anlamaya çalıştığınız bir kızı... Ama o an geçecektir, ne var ki, daha önce de olduğu gibi ertesi gün gene karşılaşacaksınızdır o dalgın bakışla, o soluk yüzle, davranışların o durgunluğuyla, ürkekliğiyle, hatta umutsuzluğuyla; hatta ölümü andıran o hüznüyle ve o bir anlık heyecanın can sıkıntısıyla... Ve o bir anlık güzellik öylesine çabuk solup gittiği, karşınızda öylesine aldatıcı, boş yere parlayıp yok olduğu için üzüleceksinizdir... Onu sevmeye bile zamanınız olmadığı için...

Ama gene de çok güzeldi benim o gecem! Şöyle oldu:

Kente çok geç döndüm, evime doğru yürürken saat dokuzu vurmuştu. O saatte hiç kimseyle karşılaşamayacağınız bir kanal boyunca yürüyordum. Evet, kentin kenar mahallelerinden birinde oturuyorum. Kendi kendime bir şarkı mırıldanarak yürüyordum. Hiç dostu, yakın tanıdığı olmayan, sevincini paylaşabileceği kimse bulunmayan her insan gibi ben de mutlu olduğum zamanlar kendi kendime mırıldanarak şarkı söylerim... O anda hiç beklenmedik bir şey oldu.

Rıhtımın parmaklığına yaslanmış bir kız görmüştüm. Dirseklerini parmaklığa dayamış, çok dikkatli, kanalın bulanık sularına bakıyordu. Başında pek sevimli, sarı bir şapka, omuzlarında şık bir siyah İspanyol atkısı vardı. “Bir kız bu ve kesinlikle esmer,” diye geçirdim içimden. Ayak sesimi duymamış olacak, yanından soluğumu tutmuş, kalbim hızla çarparak geçerken kıpırdamamıştı bile. “Tuhaf, derin düşüncelere dalmış olsa gerek,” diye geçirdim içimden ve birden olduğum yerde çakılıp kaldım: Ağlıyordu kız, hem de hıçkırarak hıçkırarak ağlıyordu. Tanrım! Kalbim sıkıştı o anda. Kadınlara karşı çok çekingen olmama karşın, o an öyle bir andı ki... Döndüm, yanına gittim, çoğu Rus sosyete romanlarında binlerce kez böyle dediklerini bildiğim için, galiba şöyle dedim: “Hanımefendi!” O anda dilim tutuldu. Kafamda söyleyecek başka bir şey ararken kendine geldi kız; bakındı, ürperdi, başını önüne eğdi, yanımdan süzülürcesine geçip kıyı boyunca yürümeye başladı. Hemen arkasından yürüdüm. Ama onu izlediğimi fark etti, kıyı boyunca yürürken sokağın karşısına geçti, kaldırımda yürümeye başladı. Ben karşı kaldırıma geçmeye cesaret edememiştım. Yakalanmış bir kuşunki gibi çarpıyordu kalbim. O anda bir olay yardım etti bana.

Karşı kaldırımda, kızın hemen arkasında fraklı, olgun yaşta, ama yürüyüşü pek de olgun sayılamayacak bir adam belirdi. Yalpalayarak, dikkatlice duvarlara tutunarak yürüyordu. Kız, bir erkek

gece vakti evlerine kadar onlara eşlik etmeyi önermemesi için genel-
de her kızın yaptığı gibi adımlarını çabuklaştırmış, korka korka yürüyordu. Ve şansım yardım etmeseydi de yalpalayarak yürüyen adam birden hızlanmasaydı, kıza kesinlikle yetişemeyecekti. Adam birden sessizce koptu yerinden, koşarak yetişti kıza. Kız uçarcasına gidiyordu ama yalpalayan adam gene de yetişmişti ona. Bir çığlık attı kız... Ve ben... O anda sağ elimde olan budaklı bastonum için kadere şükürler olsun... Bir anda karşı kaldırımdaydım... Adam hemen anladı durumu, ortadaki yadsınamaz nedeni düşündü, sesini çıkarmadı, geride kaldı ve ancak biz hayli uzaklaştıktan sonra oldukça sert deyimlerle söylenmeye başladı. Ama sesi bize kadar zor geliyordu.

Tanımadığım kıza, “Elinizi verin bana” dedim. “Artık gelemez arkanızdan.”

Heyecandan, korkudan hâlâ titreyen elini bir şey söylemeden uzattı. Ah, o sarhoş adam! O anda ne kadar minnettardım sana! Şöyle bir kaçamak baktım kıza: Pek sevimli bir esmerdi, yanılmamıştım. Biraz önceki korkusunun mu, kederinin mi bilmiyorum, gözyaşları parlıyordu hâlâ kirpiklerinde. Ama bir gülümseme belirmişti dudaklarında. Kaçamak, o da bakmıştı bana; hafiften kızarmış, başını önüne eğmişti.

“Gördünüz mü işte... Neden kaçtınız benden demin? Ben yanınızda olsaydım bu olmayacaktı...”

“Ama tanıımıyordum sizi. Sandım ki siz de...”

“Peki, şimdi tanıyor musunuz beni?”

“Biraz. Ama neden titriyorsunuz?”

Kızın pek akıllı biri olduğunu anlayınca (güzel kızlarda hiç görülmeyen bir özelliktir bu) heyecanla karşılık verdim:

“Ah, ilk bakışta fark ettiniz demek! Evet, bakar bakmaz karşınızda nasıl biri olduğunu anladınız. Kadınlara karşı çekingen olduğumu, şu anda biraz önce o adamdan korktuğunuzda sizin olduğunuzdan daha heyecanlı olduğumu anladınız demek... Şu anda bir korku

var içimde. Rüyada gibiyim, bir kızla olsun konuşabileceğimi rüyamda bile görsem inanmazdım.”

“Nasıl? Gerçekten mi?”

“Evet, elim titriyorsa bu, onu hiçbir zaman sizinki gibi hoş, küçük bir elin tutmadığındandır. Kadınlardan bütünüyle uzaklaştım, aslında hiçbir zaman yakın olmadım onlara; anlayacağınız, yapayalnız biriyim ben... Kadınlarla, kızlarla konuşmayı bile beceremem. Örneğin, şu anda size de kaba bir şeyler söyleyip söylemediğimi bilmiyorum. Öyleyse yüzüme karşı açıkça söyleyin, inanın gücenmem...”

“Hayır, bir kabalık falan etmediniz, hayır, hiç de değil... Hatta, açık konuşmamı istiyorsanız, şöyle diyeceğim: Böylesi bir çekingenlikten hoşlanır kadınlar; daha fazlasını bilmek isterseniz, ben de hoşlanırım bundan ve bu nedenle, evime varıncaya kadar yanımdan uzaklaşmanızı istemeyeceğim sizden.”

Heyecandan ne diyeceğimi bilemiyordum.

“Çekinmememi, rahat olmamı söylüyorsunuz, yani huyumdan vazgeçmemi!..”

“Huyunuzdan mı? Ne huyundan söz ediyorsunuz, hem neden? Bu doğru değil işte.”

“Bağışlayın, bir daha olmayacak, ağzımdan kaçtı... Ama böyle bir anda nasıl isteyemem...”

“Neyi? Sizden hoşlanmamı mı?”

“Evet. Lütfen, Tanrı aşkına söyleyin... Kim oluyorum ben! Öyle ya, yirmi altı yaşındayım ve bu yaşıma kadar böyle bir şey olmadı. Bir bayanla nasıl güzel, yoluyla yordamıyla konuşabilirim? Her şey açıksa, ortadaysa sizin için çok daha iyi olacaktır... Göğsümde kalbim konuşuyorken susamam ben. Neyse, boş verin... İnanır mısınız, hiçbir kadınla, hiçbir zaman... Hiçbir zaman tanışmadım bir kadınla! Ama her gün böyle bir şeyin olacağını, sonunda biriyle tanışacağımın hayalini kuruyorum. Ah bilemezsiniz, bu yolla kaç kez âşık olduğumu bilemezsiniz!..”

“Peki ama nasıl, kime?”

“Hayır, herhangi bir bayana değil, hayalimde yaşattığım, rüyalarımda gördüğüm bayanlara. Hayalimde birçok aşk serüveni yaratıyorum. Ah, bilmiyorsunuz siz beni! Aslında doğal olarak, birkaç kadınla karşılaşmadım da değil... Ama nasıl kadınlardı onlar? Birtakım ev kadınları falan... Ama güldüreyim sizi biraz, sokakta karşılaştığım aristokrat birkaç bayanla, elbette yanında kimse yoksa, konuşmaya kalkıştığım da oldu. Kuşkusuz ürkek, saygılı, tutkulu konuşmaya başladım. Yalnızlıktan çok kötü bir durumda olduğumu, bayanın beni reddetmemesini, bir kadınla tanışma olanağımın olmadığını ona anlatmaya çalışıyor; onu bir kadının görevleri arasında benim gibi mutsuz bir insanın ürkek yalvarışını geri çevirmemenin de bulunduğu inandırmaya çalışıyordum. Daha birçok şey diliyordum kendisinden: Bana kardeşçe, içtenlikle birkaç sözcük söylemesini, daha ilk adımda beni yanından kovmamasını, beni dinlemesini, söyleyeceklerime inanmasını, uygun görürse bana gülmesini, bana bir umut vermesini, iki sözcük söylemesini, yalnızca iki sözcük, sonra bir daha hiç karşılaşmayacağımızı... Ama gülüyorsunuz... Zaten ben de bütün bunları gülesiniz diye anlatıyorum size...”

“Üzülmeyin. Doğru söylemediğiniz; deneseydiniz, belki sokakta bile böyle bir olanağı elde etmiş olacağınız için gülüyorum. Çok sıradan, sıradan olduğu kadar da hoş bir şey... İyi niyetli hiçbir kadın, aptal bir kadın değilse veya o anda bir şeye canı sıkılmıyorsa, sizin gibi ürkek ve yalvaran birini konuşmadan uzaklaştırmaz yanından. Bana gelince, kuşkusuz deli olduğunuzu düşünürdüm ben! Kendimce öyle değerlendirdim sizi... Dünyada değişik ne çok insan olduğunu biliyorum!”

“Ah, teşekkürler size!” diye haykırdım. “Şu anda benim için ne yaptığınızı bilemezsiniz!”

“Pekâlâ, pekâlâ! Şimdi söyler misiniz bana, benim öyle... ilginize... dostluğunuza değer bir kadın olduğumu... yani kısaca, sizin deyiminizle, ev kadını olmadığımı nereden anladınız? Neden yanıma geldiniz?”

“Neden mi? Ama yalnızdınız, o adamın ne yapacağı belli olmazdı, hem geceydi: Kabul edersiniz ki, benim için bir görevdi bu...”

“Hayır, hayır, daha önce, karşı kaldırımda. Orada yaklaşmak istemiş miydiniz yanıma?”

“Karşı kaldırımda mı? Doğrusu bu sorunuza nasıl cevap vereceğimi bilemiyorum. Korkarım... Size bir şey söyleyeyim mi, bugün mutluydum ben; kendi kendime bir şarkı mırıldanarak yürüyordum. Kent dışında dolaşmıştım. Şimdiye kadar hiç öylesine mutlu hissetmemiştim kendimi. Siz... Belki de öyle gelmiştir bana... Neyse, böyle söylediğim için bağışlayın beni, ağlıyorsunuz sanmıştım ve ben... Ben dayanamazdım buna... Kalbim sıkışmıştı... Aman Tanrım! Dayanabileceğim bir şey miydi bu!.. Sizin için kardeşçe bir üzüntü duymamda ne kötülük olabilir? Affedersiniz, üzüntü dedim... Kısacası, istemsizce yanınıza yaklaşma dürtüme gücenmezsiniz herhalde?”

Başını önüne eğdi kız, elimi sıkarak,

“Bırakın artık” dedi, “yeter, başka bir şey söylemeyin... Bu konuyu açtığım için asıl suçlu olan benim. Ama sizi yanlış anlamadığıma sevindim... Evime geldik işte. Benim şu ara sokağa sapmam gerekiyor, iki adım ötede evim. Hoşça kalın, çok teşekkür ediyorum size...”

“Peki ama... bir daha görüşmeyecek miyiz? Böyle mi bitecek?”

Gülümsedi kız.

“Görüyorsunuz işte” dedi, “önce iki sözcük söylemek istediniz, şimdi de... Ama bu konuda bir şey söylemeyeceğim size... Belki görüşürüz...”

“Yarın buraya geleceğim” dedim. “Ah, affedersiniz, zorluyor gibiyim sizi...”

“Evet, çok sabırsızsınız... Neredeyse zorluyorsunuz...”

Sözünü kestim. “Bakın ne diyeceğim, dinleyin beni! Gene öyle sizi gücendirecek bir şey söylediysem bağışlayın beni. Ama yarın buraya gelmeden edemem ben... Hayalperest bir insanım. Yaşamın gerçекlerinden öylesine uzağım, şu andaki gibi dakikalarım öylesine az-

dır ki, onları hayalimde tekrar tekrar yaşamadan edemem. Bütün gece, bütün bir hafta, bütün bir yıl sizi hayal ederim. Yarın kesinlikle geleceğim buraya, özellikle tam buraya, tam bu saatte geleceğim, bu gece olanların hayaliyle mutlu olacağım. Çok seviyorum burayı. Petersburg'da böyle sevdiğim birkaç yer daha var. Bir keresinde hatıralarım ağlatmıştı bile beni, sizin gibi... Hem kim bilebilir, on dakika önce belki siz de hatıralarınızı düşünerek ağlıyordunuz... Ah, bağışlayın, gene ne söylediğimi bilemedim. Belki de bir zamanlar çok mutluydunuz orada...”

“Pekâlâ” dedi kız. “Belki yarın saat onda gene olacağım burada. Evet, gelmenizi yasaklayacak durumda değilim... Ama aynı saatte buraya gelmem gerekiyor. Size randevu verdiğimi düşünmeyin sakın. Uyarıyorum sizi, başka bir nedenle kendim için geleceğim buraya. Ama şu da var... Açıkça söyleyeyim size: Gelirseniz, bundan bir şey çıkacak demek değildir bu. Önce, tekrar bu geceki gibi tatsızlıklar olabilir, ama bu bir yana... kısacası, size bir iki şey söylemek için görüşmek isterim sizinle. Ama bakın ne diyeceğim, şu anda benimle ilgili kötü bir şey düşünmüyorsunuz, değil mi? Size bu randevuyu öyle kolay verdiğimi düşünmeyin. Aslında verirdim ama... Neyse, bu da benim sırrım olsun! İnandırmak işi sonraya kalsın...”

Heyecanla “İnandırmak! Şimdiden söyleyin her şeyi, anlatın... Her şey kabulümdür, her şeye hazırım. Söz veriyorum size, çok uysal, saygılı olacağım... Nasıl biri olduğumu biliyorsunuz...” diye haykırdım.

Güldü kız. “Ben de bunun için yarın gelmenizi istiyorum zaten. Nasıl biri olduğunuzu çok iyi biliyorum. Yalnız, bir koşulla gelin: Önce (ama lütfen bu ricama uyun, görüyorsunuz, içtenim size karşı) bana âşık olmayın... Kesinlikle olamaz böyle bir şey, inanın bana... Sizinle dostluğa varım, buyurun, uzatıyorum size elimi... Ama aşk olmayacak, rica ediyorum bunu sizden!”

Kızın elini yakalayıp, “Tamam, yemin ediyorum!” diye bağırdım.

“İstemez, yemin etmeyin, biliyorum çünkü, barut gibi parlarsınız

bir anda; âşık oluverirsiniz. Böyle konuştuğum için suçlamayın beni. Bir bilseydiniz... Ben de yalnızım, oturup konuşabileceğim, akıl danışabileceğim kimsem yok. Bana akıl verecek birini sokakta arayamam kuşkusuz, ama siz farklısınız. Yirmi yıllık dostmuşuz gibi tanıyorum sizi... Bana ihanet etmeyeceksiniz, değil mi?”

“Göreceksiniz bunu... Ama yarına kadar yaşayıp yaşamayacağıma gelince, bunu bilemiyorum.”

“Güzel güzel uyuyun. İyi geceler, size güvendiğimi de unutmayın. Ama demin ne güzel haykırdınız öyle: Gerçekten de her duygunun, kardeşçe olan bir yakınlığın bile karşılığını vermelidir insan! İçimden size hemen güvenmek geldiğini söylemek ne güzel bir şey...”

“Tanrı aşkına, şimdi anlatın! Ne anlatacaksınız bana?”

“Yarın. Bırakın, şimdilik bir sır olarak kalsın bu. Sizin için böylesi daha iyi. Hiç değilse uzaktan bir aşk serüveni gibi görünecek... Yarın belki anlatırım size, belki de anlatmam... Önce konuşacağım sizinle, tanışacağız, öylesi daha iyi...”

“Ah, yarın ben de kendimle ilgili her şeyi anlatacağım size! Ama ne oluyor bana? Bir mucize gerçekleşiyor sanki... Neredeyim ben Tanrım? Söyleyin lütfen, en başta bana kızmadığınızı, herkes gibi beni yanınızdan kovmadığınızı için üzölmöyörsünüz, değil mi? İki dakika içinde mutlu ettiniz beni. Evet! Mutlu ettiniz. Kim bilebilir, belki de kendimle barıştırdınız beni; kuşkuvarımı dağıttınız... Belki öyle anlarım olacak ki... Neyse, evet yarın her şeyi anlatacağım size, her şeyi öğreneceksiniz, her şeyi...”

“Kabul, önce siz anlatacaksınız...”

“Tamam.”

“Hoşça kalın!”

“Görüşmek üzere!”

Ayrıldık. Bütün gece dolaştım durdum sokaklarda. Eve gitmek gelmiyordu içimden.

Mutluydum... Yarın görüşmek üzere!

“Yeni bir düş yeni bir mutluluktur.”

Petersburg’un büyüğü yaz akşamlarında,
güneşin bir türlü batmadığı o tuhaf gecelerde,
yalnız bir hayalperest ile gözyaşlarını
gülümsemeye dönüştürmeye çalışan genç
bir kadının yolları kesişir. Dört gece boyunca
anlatılan anılar, susularak verilen sözler
ve kalpten geçen kelimeler, yalnızlıkla
sarmalanmış iki ruhu görünmez bir bağla örür.

Dostoyevski, *Beyaz Geceler*’de aşkın en naif,
en imkânsız ve en insani hallerinden birini dile
getirir. Hayalle gerçeğin sınırında gezinen bu
kısa roman, insan ruhunun derinliklerine usulca
bir ışık tutar.

QR kodu okutunuz		Özel fiyat edili KDV’siz satış fiyatı
		₺ 99

Sertifika no: 44979	ISBN 978-625-5663-04-5	
		Doğan Kitap
9 786255 683045		